

KIVEEN HAKATTU?

PYHÄT TEKSTIT JA PERINTEET MUUTOKSESSA

TOIMITTANEET
MARTTI NISSINEN &
LEENA VÄHÄKYLÄ

Gaudeamus

Teos julkaistaan yhteistyössä Suomen Akatemian kanssa.

Copyright © 2018 Tekijät ja Gaudeamus

Gaudeamus Oy
www.gaudeamus.fi

Kansi: Maria Manner

KL 91.1, 20
UDK 931/939,2

ISBN 978-952-495-486-0

Painopaikka: Printon Trükikoda, Tallinna 2018

Sisällys

Johdanto	9
1 MUUTTUVA RAAMATTU	17
Tekstit ja traditiot muuttuvat, koska maailma muuttuu	19
<i>(Martti Nissinen)</i>	
Miksi pyhää ja muuttumatonta Jumalan sanaa muutettiin?	28
<i>(Juha Pakkala)</i>	
Muuttiko Paavali Raamattuaan?	39
<i>(Katja Kujanpää)</i>	
Neljä tapaa muuttaa pyhää tekstiä	51
<i>(Ville Mäkipelto)</i>	
Miksi Hannan tarinaa piti muuttaa?	62
<i>(Anneli Aejmelaesus)</i>	
2 QUMRAN – TEKSTIT JA KULTTUURI	75
Kuka kirjoitti Qumranin käärot?	77
<i>(Mika S. Pajunen)</i>	
Muuttuva teksti, muuttuva tutkimus	91
<i>(Paavo Huotari & Miika Tucker)</i>	
Enkelit – rohkaisevat soturit ja sanansaattajat	103
<i>(Hanna Vanonen)</i>	

	Globaali ja paikallinen varhaisessa juutalaisuudessa	111
	<i>(Raimo Hakola, Elisa Uusimäki & Sami Yli-Karjanmaa)</i>	
3	LÄHI-ITÄ MUUTOSTEN TAKANA	123
	Kaupunkien tuho muinaisessa Lähi-idässä	125
	<i>(Sebastian Fink, Gina Konstantopoulos, Andres Nõmmik, Sanna Saari & Shana Zaia)</i>	
	Kohti juutalaisuutta:	
	Babylonian pakkosiirtolaisuus muutosvoimana	143
	<i>(Tero Alstola & Jason M. Silverman)</i>	
	Rituaaliset uudistukset varhaisessa juutalaisuudessa	156
	<i>(Rick Bonnie & Jutta Jokiranta)</i>	
	Kuinka arkeologit luovat kertomuksia Raamatusta?	171
	<i>(Kirsi Valkama, Katri Saarelainen, Tuula Tynjä, Helen Dixon, Izaak J. de Hulster & Raz Kletter)</i>	
	Sanasto	185
	Lisälukemistoa	192
	Kuvalähteet	197
	Kirjoittajat	198